

TITULUS IX.

DE PENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

CAP. I.

Damnatis ad mortem hoc penitentibus penitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secundo, locorum Ordinariorum ad hoc exequendum excusat: ibi, Locorum. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi. (an. 1312.)

Cum a secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio negari (si petant) non debeat penitentia sacramentum, ab usum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitiam omnes, & dominos temporales, ut ab huiusmodi deficiant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiae Jesu Christi: locorum ordinariis nihilominus injungentes, ut eos ad hoc, cum primum commode poterunt, diligenter monere, & [si necesse fuerit] Ecclesiastica censura compellere non omittant.

CAP. II.

Repetit Concilium generale de quæstoribus non admittendis sine literis Apostolicis, vel diœcesanorum. Et addit per diœcesanos literas Apostolicas prius examinari. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Abusionibus, quas nonnulli elemosynarum quæstores in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipiant, & aurum subtili, vel fallaci potius ingenio extorqueant ab eisdem, cum in animarum cedat periculum, & scandalum plurimorum, viam (prout est nobis possibile) præcludere cupientes, juxta statuta d. Concilii generalis duximus prohibendum districtè, ne Quæstores aliqui [nisi Apostolicas, vel diœcesani Episcopi literas exhibuerint] quomodolibet admittantur, nec permittantur (cum solum ipsis competat indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitativa postulare subsidia suppliciter ab eodem) ullatenus ipsi populo prædicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continetur supradictis. Literas quoque Apostolicas diœcesani Episcopi [ne quid fraudis committi valeat per eandem] antequam admittant, Quæstores ipsos examinent diligenter.

Ponit octo reprehensibiles actus Quæstorum, quos fieri prohibet: & contraria privilegia revocat. Joan. Andr.

§. 1. Ad hæc cum aliqui ex huiusmodi Quæstoribus, fuerit ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo suo proprio de facto concedant, super votis dispensent, a perjuris, homicidiis, & peccatis aliis sibi consentientes absolvant, male ablata, incerta [data sibi aliqua pecunie quantitate] remittant, tertiam e, aut quartam partem de penitentibus injunctis relaxent, animas tres, vel plures parentum, vel amicorum illorum, qui elemosynas eis conferunt, de purgatorio (ut afferunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradisi perducant, benefactoribus locorum, quorum Quæstores existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipsis eos a poena, & a culpa [ut eorum verbis utamur] absolvant.

Nos abusus huiusmodi, per quos censura vilescit Ecclesiastica, & clavium Ecclesie auctoritas ducitur in contemptum, omnimode aboleri volentes, ea per quoscunque Quæstores fieri, vel attentari de cætero districtius inhibemus: omnia, & singula privilegia, si quæ super præmissis, vel eorum aliquo sint aliquibus locis, ordinibus, vel personis Quæstorum huiusmodi quomodocunque a concessa

a Vide notata per doct. in c. 3. ext. de furtis. b Quæstorum nomen, & usum omnino abolevit Conc. Trid. sess. 21. de refor. c. 9. c al. cedunt. d al. statutum. e al. ita: tertiam, aut quartam partem aliis de penitentibus &c.

[ne ipsorum prætextu sit eis materia talia ulterius præsumendi] auctoritate Apostolica, quantum ad præmissa, penitus revocantes.

Delinquentes Quæstores per Episcopos puniri præcipit non obstantibus privilegiis.

§. 2. Quæstores autem, qui deinceps in præmissis, vel aliquo præmissorum deliquerint, vel alias etiam quibuscunque suis privilegiis abusi fuerint, sic per locorum Episcopos puniri volumus (nullo profus eisdem Quæstoribus in hac parte privilegio suffragante) quod a scandalo temerariis ausibus, qui ubique (ut communis habet assertio) nimium excreverunt, poenæ formidiae propensius compefcantur.

TITULUS X.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS,

SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI.

CAP. I.

Religiosi etiam exempti violantes interdictum positum per sedem Apostolicam, vel Ordinarium querelis accepimus, & nos ipsi experientia certa probavimus, in minoribus excusationibus fucatis, & frivolis innitentes, nunc latenter Ecclesiarum suarum januis perforatis, aut in eis factis fenestris, seu modis aliis exquisitis, non absque damno cathedralium, & parochialium Ecclesiarum, & scandalo plurimorum, dirumpendo nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt. Nos igitur in sancta Dei Ecclesia, cui (disponente Domino) præsidemus, quæ quidem unica est, & unum Deum prædicat, atque colit, unam fidem firmiter, & simpliciter confitemur, uniformitatem (quantum commode possumus) conservare volentes, circa interdictorum observantiam prædictorum auctoritate sedis Apostolicæ, vel a locorum ordinariis positurum, de fratrum æliorum consilio districtè præcipiendo mandamus, quatenus Religiosi quicunque, tam exempti, quam non exempti, cujuscunque ordinis, & conditionis existant, cum cathedralium, vel matricarum, seu parochialium loci Ecclesiam illa viderint, aut sciverint observare [non obstantibus quibuscunque appellationibus, antea etiam ad eandem sedem, vel alium, seu alios interjectis, & aliis objectibus quibuscunque] absque dolo, & fraude, cum moderatione tamen decretalis: Alma, inviolabiliter d. conservent. Alioquin non servantes excommunicationis sententiæ hoc ipso volumus subjacere. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus a divinis indictis per provincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate, cum majus sit provinciale Concilium, quam singularis Prælati Provincie, ac iudicium integrum, quod plurimorum sententis comprobatur, volumus observari. In cessationibus vero generalibus a divinis civitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex consuetudine, vel alias Capitula, Collegia, vel

a al. quomodocumque. b Not. ex verbo, frequentibus, quod iura adaptantur ad ea, quæ frequenter emergunt, de hoc, de despons. impub. literas. Zabavel. c Hæc duo verba, seu parochialem, desunt in antiq. exempl. etiam impressis. d al. ita: inviolabiliter ea servent.

vel Conventus secularium, aut regularium Ecclesiarum sibi vendicant (quia ipsos hoc unico lumine ad repellendas injurias eis factas privare nolumus, nec debemus) idem intelligimus observandum. Ipsi vero sint diligenter attenti, ut statuta Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum super his edita, diligenter observent. Porro hanc a sanctionem ad pendentia trahimus: non obstantibus privilegiis, conventionibus, statutis, & consuetudinibus quibuslibet, quæ contra præmissa, seu aliquod præmissorum Religiosis ipsis in nullo volumus suffragari.

CAP. II.

Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare divina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum evocari, vel prohibent, ne publice excommunicati, vel interdicti, super hoc per illos, qui Missas celebrant, moniti Ecclesias exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati sunt, & per Papam absolventi. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Gravis ad nos Prælatorum querela perduxit, quod nobiles b quidam, & Domini temporales (terris eorum Ecclesiasticis suppositis interdicto) nedum in locorum suorum capellis, sed & in collegiatis, & aliis insignium locorum Ecclesiarum, Missas, & alia divina officia publice, & solemniter faciunt celebrari: ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum (quod est deterius) compellentes: hisque non contenti excessibus per campanarum non solum pulsationem, sed & voce præconis populos etiam interdictos, ut (interdicti non obitate sententia) ad audiendas Missas huiusmodi veniant, faciunt evocari. Nonnulli quoque ipsorum suis plerumque subjectis, ne (licet excommunicationis, vel interdicti sententia publice sint innodati) de Ecclesiis, dum in ipsis Missarum celebrantur solennia, instantibus etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur: ex quo frequenter contingit, quod non sine Dei offensa, clerique ac populi scandalo ipsa Missarum solennia remaneant inexplata. Ne igitur excessus sic graves excedentium impunitate trahantur ab aliis in exemplum, præsumptores præfatos, qui in locis interdicto suppositis quæquam de cætero divina celebrare officia, quomodolibet cogere, aut qui modo prædicto, ad officia eadem audienda aliquos, excommunicationis præsertim, vel interdicti ligatos sententia, evocare: seu, qui ne excommunicati publice, aut interdicti, de Ecclesiis, dum in ipsis Missarum aguntur solennia, a celebrantibus, moniti ut exeant, prohibere: necnon excommunicatos publice, & interdictos, qui in ipsis Ecclesiis nominatim a celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præsumpserint, excommunicationis sententia (a qua per sedem duntaxat Apostolicam possint absolvi) sacro approbante Concilio innodamus.

CAP. III.

Fratres Minores si tempore interdicti recipiunt in suis Ecclesiis ad divina fratres, & sorores tertii Ordinis, excommunicati sunt, nec privilegia servant. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Cum ex eo, quod Religiosi viri fratres Minores in suis recipiunt Ecclesiis ad audienda divina officia tempore interdicti, fratres & sorores de ordine tertio [quem B. Franciscus instituit] existentes, qui Continentes, seu de penitentia nuncupantur, scandalum aliorum, qui ab his excluduntur, mentibus generetur, censura vilescat Ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur: eisdem fratribus Minoribus districtius inhi-

a Al. ita: porro hanc etiam sanctionem, &c. b Nobiles qui dicuntur, & cur ita vocentur, late docet Tiraquell. tract. de Nobilitate, c. 2. c In manuscript. ita: prohibent, vel etiam impedire, necnon, &c.

bemus, ne de cætero aliquem, vel aliquos prædictorum (etiam si super hoc hi, vel illi privilegiis quibuscunque muniri extiterint, quæ ipsis in nullo profus quoad hoc volumus suffragari) ad divina in suis Ecclesiis tempore interdicti quoquomodo admittant. Quod si fecerint, eo ipso excommunicationis sententiæ se noverint subjacere a qua per alium, quam per Romanum Pontificem, vel satisfactione præmissa, per locorum Episcopos (quos auctoritate Apostolica fungi volumus in hac parte) absolutionis beneficium nequeant obtinere.

CAP. IV.

Si Papa etiam scienter excommunicato participat, illum per hoc non absolvit, nisi exprimat hoc se velle. Et si scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet, vel honoret, per hoc illum in dignitate non approbat. Joan. Andr.

Idem.

Si summus Pontifex scienter etiam excommunicato participet literis, verbo vel osculo, seu alio quovis modo, ipsum per hoc absolvere nulla ratione censetur, nisi se velle fortitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi. Similiter quoque, si quem sub titulo cujuslibet dignitatis, ex certa etiam scientia, verbo, constitutione, vel literis nominet, & honoret, seu quovis alio modo tractet: per hoc in dignitate illa ipsum approbare non intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi juris.

TITULUS XI.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

CAP. I.

Declaratur in aliquibus cap. Exiit, eod. tit. lib. 6. præsertim an fratres Minores teneantur ad observationem eorum omnium, que in regula sub verbis imperativi modi ponuntur: deinde multa inferuntur, ad qua fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum novem excessibus prolixè discussis, de electione ministri ipsorum luculentissime tractatur.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Exivi b de paradiso, dixi, rigabo hortum plantationum, ait ille celestis agricola, qui vere fons sapientie, verbum Dei a Patre, in Patre manens, genitum ab æterno novissime diebus istis [fabricante Sancto Spiritu] in utero virginis caro factum, exivit homo, ad opus arduum redemptionis humani generis peragendum: exemplar c se dando celestis vite, præbens hominibus semetipsum. Verum quia plerumque mortalis vite sollicitudinibus pressus homo, mentis aspectum ab exemplaris huiusmodi intuitu d. divertebat, verus noster Salomon in folio militantis Ecclesie hortum voluptatis inter ceteros quendam fecit, a procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quietus ac securius vacaretur contemplantis, servandisque huiusmodi operibus exemplaris, in hunc mundum introivit ipse, ut rigaret ipsum fecundis aquis spirituum gratiæ, & doctrinæ. Hic hortus siquidem est fratrum Minorum sancta religio, quæ muris regularis observantiæ firmiter undique circumclusa, intra se solo contenta Deo, adornatur abunde novellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mortificantis penitentiae myrrham metit cum aromatibus, quæ suavitate mira univervis odorem attrahentis sanctimonie circumfundunt. Hæc est illa celestis vite forma, & regula, quam descripsit ille confessor Christi eximius sanctus Franciscus, ac servandam a suis filiis verbo docuit pariter, & exemplo. Quia vero dictæ sanctæ regulæ professores, ac æmulatores devoti,

T t t 2

a Vide Felin in rubr. præmissi Gregoriani, & in eodem v. gestum. de offic. delegat. b Ecclesiast. 24. c al. ita: exemplar sequendo celestis, &c. d al. contritum.

ut & alumni, & veri filii tanti patris affectabant, sicut & ferventer affectant, ad purum, & ad plenum præmissam regulam firmiter observare: attendentes quædam, quæ dubium poterant afferre sensum, in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurserunt prudenter olim ad apicem Apostolicæ dignitatis, ut certificati per ipsam, cuius pedibus etiam per ipsam regulam sunt subiecti, possent Domino (pulsis cunctis dubiis) cum plena charitate conscientie deservire. Horum autem piis ac iustis supplicationibus, plures prædecessores nostri Romani Pontificis successore (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declaraverunt ea, quæ dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire videbantur fratribus conscientis, ac puræ observantia status. Verum, quia plerumque ubi culpa non est, eam timere solent conscientia timorata, quæ in via Dei quodcumque devium expavescent, non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientia quietata, quin circa aliqua ad regulam, ipsorumque statum pertinentia, dubitationum in ipsis fluctus aliqui generentur, & oriantur, sicut ad aures nostras pluries, & de quam pluribus in publicis & privatis consistoriis est perlatum. Quapropter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus prædictis dubiis, quæ occurrerunt, & quæ possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia de benignitate sedis Apostolicæ curaremus.

Nos igitur (cujus animus ab ætate tenera pia devotione effervuit ad hujusmodi professores regulæ, & ad ordinem ipsum totum: nunc autem ex communi cura pastoralis regimini, quam immeriti sustinemus, ad ipsos favendos, dulcibus, & attentius gratiosis favoribus prosequendos, tanto provocamur ardentius, quanto frequentius intenta mente revolvimus fructus uberes, quos ex eorum exemplari vita, & salutari doctrina toti universali Ecclesie continue cernimus provenire) tam pia supplicantium intentione commoti, ad peragendum diligentem quod petitur, studia nostra duximus convertenda: ipsaque dubia, per plures Archiepiscopos & Episcopos, & in Theologia magistratos, & alios literatos, providos & discretos examinari fecimus diligenter. Cum igitur in primis ex eo, quod in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum Minorum hæc est, scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, in obedientia vivendo sine proprio, & in castitate. *Item infra.* Finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam observare. *Item circa finem regule.* Paupertatem & humilitatem, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promissimus, observemus: fuit hæsitatum, an fratres ejusdem ordinis ad omnia tam præcepta quam consilia Evangelii, ex professione suæ regulæ teneantur. Quibusdam dicentibus, quod ad omnia, aliis autem asserentibus, quod ad sola illa tria consilia, videlicet vivere in obedientia, in castitate, & sine proprio, ad ea, quæ sub verbis obligatoriis ponuntur, in regula obligantur. Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, ipsorumque articulum, quoad aliquid clarius inhaerentes, dictæ hæsitationi duximus respondendum, quod cum votum determinatum d. cujuslibet habeat cadere sub certo, vovens regulam non potest dici teneri ex vi voti hujusmodi ad ea consilia Evangelica, quæ in regula non ponuntur. Et quidem B. Francisci conditoris regulæ hæc probatur fuisse intentio, ex hoc quod quædam Evangelii

a. Cap. ex. §. penult. cod. tit. lib. 6. Font. b. Vid. Conc. Trid. sess. 25. tit. de regul. & monialibus. c. 1. c. Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regul. & monialibus. c. 15. d. Vide B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 1. 2. & 3.

ca consilia in regula posuit aliis prætermisissis. Si enim per illud verbum, Regula & vita fratrum Minorum hæc est &c. intendisset eos ad omnia consilia Evangelica obligare, superflue & nugatorie quædam eorum [suppressis ceteris] in regula expressisset. Cum autem natura termini restrictivi hoc habeat, quod sic excludit ab ipso extranea, quod cuncta ad ipsum pertinentia concludit: declaramus & dicimus, quod dicti fratres non solum ad illa tria vota nude, & absolute accepta, ex professione suæ regulæ obligantur, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantum præcise, & nude promittentes se servare regulam vivendo in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificat, ardeantur, pro nihilo & vane proferrentur hæc verba: promitto semper hanc regulam observare: ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est, quod B. Franciscus professores hujus regulæ, quantum ad omnia contenta in regula, modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa expressa, intenderit æqualiter esse obligatos: quin potius aperte discrevit, quod quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non: cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad aliqua verbis aliis sit contentus. Item quia præter ea, quæ expresse verbo præcepti, ac exhortationis, seu monitionis ponuntur in regula, nonnulla verbo imperativi modi negative, vel affirmative apposto inferuntur, hæcenus extitit dubitatum, an tenerentur ad ista, ut ad habentia vim præcepti. Et quia (ut intelleximus) non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo, quod felix recordationis Nicolaus Papa tertius prædecessor noster noscitur declarasse, quod fratres ipsi ex professione suæ regulæ sunt adstricti ad ea consilia Evangelica, quæ in ipsa regula præcepto vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnia observantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatoriis indicuntur: supplicaverunt prædicti fratres, ut ad ipsorum conscientias servandas b. declarare, quæ horum cenferi debeant præceptis æquipollentia ac obligatoria, dignaremur. Nos itaque, qui in sinceris horum conscientis delectamur, attendentes, quod in iis, quæ animæ salutem respiciunt, ad vitandos graves remorsus conscientia, pars securior est tenenda c. dicimus, quod licet fratres non ad omnium, quæ sub verbis imperativi modi ponuntur in regula, sicut ad præceptorum, seu præceptis æquipollentium observantiam teneantur: expedit tamen ipsis fratribus ad observandam puritatem regulæ & rigorem, quod ad ea sicut ad æquipollentia præceptis se noverint obligatos, quæ hic inferius annotantur. Ut autem hæc, quæ videri possunt æquipollentia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materiae, de qua agitur, seu ex utroque sub compendio habeantur, declaramus, quod illud, quod ponitur in regula, de non habendo plures tunicas, quam unam cum caputio, & aliam sine caputio: item, de non portandis calceamentis, & de non equitando extra casum necessitatis: item, quod fratres vilibus induantur. Item, quod jejunare a festo omnium

a. In antiquis Codicibus etiam impressis constanter legitur, ita Nicolaus Papa IV. & decretalis exiit. de qua loquitur iste text. quæ habetur cod. tit. lib. 6. etiam tribuitur Nicolao IV. in antiquioribus & emendatioribus exemplaribus, sicut in hac editione observatum est. b. al. servandas, id est, clarificandas, sive ad serenitatem & tranquillitatem deducendas. c. ad hæc vide c. consilium. & gl. de observ. jejun. c. juvenis. de sponsal. c. in lectum, 34. q. 2.

omnium Sanctorum usque ad Natale Domini, & in sextis feriis teneantur: item, quod Clerici faciant divinum officium, secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesie: item, quod ministri, & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis sollicitam curam gerant: item, quod si quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alii fratres debent ei servire: item, quod fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum: item, quod nullus audeat penitus populo prædicare, nisi a generali ministro, vel aliis, quibus secundum declarationem prædictam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus: item, quod fratres qui cognoscerent se non posse præmissam regulam specialiter observare, debeant & possint ad suos ministros recurrere: item, quod omnia quæ ponuntur in regula ad formam habitus, tam novitiorum, quam etiam professorum, necnon ad receptionis modum ac professionem spectantia, nisi recipientibus, quoad habitum novitiorum (sicut dicit regula) secundum Deum aliter videantur. Hæc, inquam, omnia sunt a fratribus tanquam obligatoria observanda. Item ordo communiter sentit, tenet & tenuit ab antiquo, quod ubicunque ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur: obtinet vim præcepti, & observari debet a fratribus sicut tale. Cæterum quia Christi confessor prædictus, agendorum ac servandorum circa recipiendos ad ordinem, ministris & fratribus modum præbens, dixit in regula, quod caveant fratres, & eorum ministri, ne sint solliciti de rebus suis temporalibus, ut libere faciant de eis, quicquid ipsis a Domino fuerit inspiratum: licentiam tamen habeant ipsi ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes: si consilium requiratur, quorum consilio sua bona pauperibus erogentur. Dubitaverunt, & dubitant multi fratrum, an liceat ipsis de bonis ingredientium quicquam recipere, si donetur, & si ad dandum personis, & conventibus possint eos inducere sine culpa: si etiam ad disponendum de distributione rerum talium debeant ipsi ministri, seu fratres dare consilium, ubi ad consulendum alii, quam ex ipsis, ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inveniri. Nos autem considerantes atente intendisse sanctum Franciscum suæ regulæ professores, quos fundaverat in maxima paupertate, & ab affectu temporalium rerum ipsorum ingredientium per dicta verba specialiter, & totaliter elongare, ut quantum est ex parte fratrum ipsorum, receptio ad ordinem sancta & purissima apparet, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum divino servitio mancipandos: dicimus a de cætero debere tam ministros, quam fratres cæteros a dictis inductionibus ad sibi dandum, & suasionibus, necnon & dandis circa distributionem consilii abstinere: cum per hoc ad timentes Deum status alterius mitti debeant, non ad fratres, ut vere cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi, zelatores seduli & perfecti. Cum vero facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberum velit esse: non videtur, quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis jam dictæ, si quid de bonis suis intrans, sicut & cæteris pauperibus per modum elemosynæ libere velit dare. Cavere tamen in acceptione oblatores talium decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili præsumi possit sinister oculus contra ipsos. Præterea cum dicatur in regula, quod illi, qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint: item, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur: nosque prædicta verba declaravimus æquipollere præceptis, volentes hæc determinari plenius, dici-

a. alias ita: dicimus omnino debere tam ministros, &c.

mus, quantum ad numerum tunicarum, quod pluribus uti non licet: nisi in necessitatibus, quæ haberi possunt ex regula, secundum quod hunc passum memoratus prædecessor noster plenius declaravit: vilitatem autem vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundum consuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & pretium vilitatis merito reputari: non enim quoad regiones omnes potest determinatus unus modus in talibus assignari. Hujusmodi etiam vilitatis judicium ministris & custodibus, seu guardianis duximus committendum, eorum super hoc conscientias onerantes: ita tamen, quod servant in vestibus vilitatem. Quorum etiam ministrorum, custodum, & Guardianorum judicio eodem modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calceamenta portare. Deinde, cum duobus temporibus annotatis in regula, scilicet a festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini, & maxime Quadragesimæ, in quibus jejunare tenentur, inseratur in eadem regula: aliis autem temporibus non teneantur, nisi sexta feria jejunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quod dicti ordinis fratres non tenentur, nisi ex concedentia, ad alia jejunia, quam ad ista, declaramus debere intelligi, eos non teneri ad jejunium aliis temporibus, præterquam in jejunii ab Ecclesia constitutis: non est enim verisimile, quod vel institutor regulæ, vel etiam confirmator, absolvere ipsos intenderit a servandis illis jejunii, ad quæ de communi statuto Ecclesie obligantur cæteri Christiani. Porro cum dictus sanctus, volens fratres suos super omnia a denariis, seu pecunia esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se, vel per interpositam personam, istumque articulum declarans idem prædecessor noster, casus & modos posuerit, quibus servatis a fratribus non possint dici, nec debent per se, vel per alium pecuniam receptores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus fratres teneri cavere summo opere, quod pro aliis causis, & sub modis aliis, quam ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias, sive deputatos nuncios non recurrant: ne (si secus ab ipsis attentatum fuerit) transgressores præcepti, & regulæ merito possint dici. Nam ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expresse non concedatur, intelligitur denegatum. Quocirca quæstus omnis pecunia, ac oblatio pecuniarum receptio in Ecclesia, vel alibi, cippi vel trunci ordinati ad offerendum, seu donantium pecunias reponendas, necnon & quicumque recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prædictam non conceditur, hæc, inquam, omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cum etiam recursus ad amicos speciales expresse tantum in duobus casibus, secundum regulam concedatur, videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis: idque pie & rationabiliter, considerata necessitate vitæ, ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus elemosynis, seu etiam ingruentibus, sæpeditus prædecessor noster duxerit extendendum: attendant fratres præfati, quod pro nullis causis aliis, quam prædictis vel similibus in via, vel alibi recurrere licet eis ad amicos hujusmodi: si sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, sive nuntii, vel depositarii, seu alio quovis nomine appellentur, etiam si concessi per eandem declarationem modi circa pecuniam integre servarentur. Denique cum idem confessor summe affectaverit suæ regulæ professores totaliter esse abstractos ab affectu & desiderio terrenorum, & specialiter a pecunia, & ejus usus totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipienda pecunia, in regula sæpius repetita: curare fratres vigilanter necesse est, quod cum

ex causis prædictis, & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas, quicunque hi fuerint, principales, vel nuntii, in omnibus sic se gerant, quod se cunctis ostendant in dictis pecuniis (sicut nec habent) penitus nil habere. Quapropter præcipere, quod, & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodocunque repetere, sive deponere, aut deponi facere, capfulam pecuniæ, vel ejus clavem deferre: hos actus, & consimiles sibi fratres illicitos esse sciant. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputaverunt ad hoc ipsum. Proinde cum vir sanctus paupertatis præmissæ in regula modum exprimens, dixerit in eadem: fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini, & advenæ in hoc seculo in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro elemosyna confidenter: sicque declaratum extitit per nonnullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quam etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum usum, facti scilicet, ordini vel a ipsis fratribus licet habere) proprietatem, & dominium in se & Romanam Ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simplicis: ad nostrum fuerunt deducta examina, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, ut ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, quod se institui hæredes non solum sustinent, sed procurant. Item, quod redditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quod conventus habentes totaliter inde vivunt. Item, quod cum ipsorum negotia, etiam pro rebus temporalibus in curiis agitantur, assistunt advocatis, & procuratoribus, & ad instigandum eisdem se ibidem personaliter præsentant. Item, quod executiones ultimarum suscipiunt veluntatum, & gerunt, seq; intromittunt quandoque de usurarum, vel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis. Item, quod alicubi non solum excessivos hortos, sed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleis, quam de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quod temporibus messium, vel vindemiarum sic copiose granum, & vinum, mendicando, vel aliunde emendo, colliguntur a fratribus, & in cellariis, & granariis reconduunt, quod per anni residuum absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suam. Item, quod Ecclesias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate, & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuositate notabiliter excessiva, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum. Paramenta etiam Ecclesiastica in plerisque locis tam multa habent, & tam notabiliter pretiosa, quod excedunt in his magnas Ecclesias cathedrales. Equos insuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistincte. Tamen communitas fratrum, & specialiter Rectores ipsius ordinis asserunt, quod prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, quod & si qui reperiantur rei in talibus, rigide puniuntur, necnon contraria, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere conscientis, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum peccatoribus remove, ad prædicta modo qui sequitur respondemus. Cum enim ad veritatem vitæ pertineat, ut id, quod exterius agitur, interiori mentis dispositionem, & habitum repræsentet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tanta a temporalibus abstraxerunt, ab omni eo, quod dictæ expropriationi esset, vel posset videri contrarium, abstinere.

a Al. ita: & ipsis.

Quia igitur in successoribus transit non solum usus rei, sed & dominium suo tempore in hæredes: fratres autem prædicti nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possunt, etiam in communi: declarando dicimus, quod successionum hujusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam & etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt (considerata sui puritate voti) nullatenus sunt capaces. Nec licet eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quod præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo, & forma legati sibi dimittere, vel sic dimissa recipere, quia potius ista sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus. Cumque annui redditus inter immobilia censeantur a jure, ac hujusmodi redditus obtinere paupertati, & mendicanti repugnet: nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus redditus quoscunque, sicut & possessiones, vel eorum a etiam usum (cum eis non reperitur concessus) recipere, vel habere conditione considerata ipsorum non licet. Amplius cum non solum quod malum esse dignoscitur, sed & omne, quod speciem habet mali, sit a viris perfectis specialiter vitandum: ex talibus autem assistentis in curiis, & instigationibus, cum de rebus agitur in ipsorum commoda convertendis, creduntur verisimiliter ex his, quæ foris patet (de quibus habent homines foris judicare) in ipsis rebus fratres b assistentes aliquid querere tanquam suum: nullo modo debent hujusmodi voti & regulæ professores se talibus curiis & litigiosis actibus immiscere, ut & testimonium habeant ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciant voti sui, ac evitetur per hoc scandalum proximorum. Verum etiam cum dicti ordinis fratres, non solum a receptione, proprietate, dominio sive usu ipsius pecuniæ, verum etiam a contrectatione qualibet ipsius, & ab ea sint penitus alieni, quemadmodum sæpè dictus prædecessor noster in declaratione hujusmodi regulæ plane dixit: cumque dicti ordinis professores pro nulla re temporali possint in iudicio experti, prædictis fratribus non licet, nec competat, quia potius [considerata sui puritate status] debent sibi scire interdictum, quod hujusmodi executionibus & dispositionibus se exponant: cum hæc sæpius absque litigio & contrectatione, vel administratione pecuniæ nequeant expediri. Veruntamen in his exequendi dari consilium ipsorum statui non obstitit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla jurisdictio, sive actio in iudicio, sive dispensatio tribuatur. Licet vero non solum sit licitum, sed & multum conveniens rationi, quod fratres, qui in laboribus spiritualibus orationis & studii sedulo occupantur, hortos & areas habeant competentes ad collectionem, & recreationem sui, & interdum ad seipsum post labores hujusmodi corporaliter deducendos, necnon ad habenda necessaria hortilitia pro seipsis: habere tamen hortos aliquos, ut colantur, ac olera ac alia hortalia pretio distrahantur, necnon & vineas, repugnat suæ regulæ, & ordinis puritati, secundum quod dictus prædecessor declaravit, ac etiam ordinavit: quod si talia ad usus proxime dictos ut puta agrum vel vineam ad colendum, & consimilia, fratribus legantur, per omnem modum fratres a receptione talium abstinere: cum etiam præmissa habere, ut pretium fructuum suis temporibus habeatur c, ad naturam & formam proventuum appropinquet. Rursus cum prædictus sanctus tam in exemplis vitæ, quam verbis regulæ ostenderit se velle, quod fratres sui, & filii, divinæ providentiæ innitentes suos in Deum jacerent cogitatus, qui volucres cœli pascit, quæ non congregant in horrea, nec seminant, nec metunt: non est verisimile voluisse ipsum eos habere granaria,

a Al. earum. b Al. ita: fratres, & assistentes, &c. a alias, habeant.

narum, vel cellaria, ubi quotidianis mendicationibus deberent sperare posse transigere vitam suam. Et ideo non ex timore levi relaxare a se debent ad congregationes, & conservationes b hujusmodi faciendas, sed tunc tantum, cum esset multum credibile ex jam expertis, quod non possent vitæ necessaria aliter invenire. Hoc autem ministrorum, & custodum simul, & separatim in suis administrationibus, & custodiis (cum Guardiani, & duorum de conventu loci discretorum Sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio, & assensu) duximus iudicio relinquendum, eorum super hoc conscientias specialiter onerantes. Hinc est etiam, quod cum vir sanctus fratres suos in paupertate summa, ac humilitate fundare voluerit, quoad affectum pariter, & effectum, sicut fere regula tota clamat, convenit ipsis, quod nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ (considerato fratrum inhabitantium numero) excessiva in multitudine, & magnitudine debeant reputari: ideoque volumus, quod ubique in suo ordine deinceps temperatis, & humilibus ædificiis sint contenti, ne huic tantæ paupertati præmissæ, quod patet oculis, contrarium foris clamet. Quamvis etiam paramenta, & vasa Ecclesiastica ad honorem divini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus: tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum: nec per illas sibi vult serviri, quæ suorum servitorum conditioni, & statui dissonant: propter quod sufficere debent eis vasa, & paramenta Ecclesiastica decentia, in numero, & in magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his, seu aliis quibuscunque non potest ipsorum professioni, vel statui convenire: cum enim hæc sapienter thesaurizationem, seu copiam, paupertati tantæ quoad humanum iudicium derogant manifeste. Qua propter præmissa servari a fratribus volumus, & mandamus. Circa equorum vero, & armorum oblationes illud decernimus in omnibus, & per omnia observandum c, quod per declarationem prædictam in pecuniariis noscitur elemosynis definitum. Ex præmissis autem succrevit non parum scrupulosa quæstio inter fratres: videlicet, utrum ex suæ professione regulæ obligentur ad arctum, & tenuem, sive pauperem usum rerum: quibusdam ex ipsis credentibus, & dicentibus, quod sicut quoad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ita ipsis quoad usum arctitudo maxima, & exilitas est indicata. Aliis in contrarium asserentibus, quod ex professione sua ad nullum usum pauperem qui non exprimitur in regula, obligantur: licet teneantur ad usum moderatum temperantiæ, sicut & magis ex concedenti, quam ceteri Christiani. Volentes itaque conscientiarum prædictorum fratrum providere quieti, & his altercationibus finem dare declarando dicimus, quod fratres Minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos usus, seu pauperes, qui in ipsorum regula continentur, & eo obligationis modo, sub quo continentur, seu ponit regula dictos usus. Dicere autem, sicut aliqui asserere perhibentur, quod hæreticum sit tenere, usum pauperem includi, vel non includi sub voto Evangelicæ paupertatis, præsumptuosum, & temerarium iudicamus. Demum, quia ex eo, quod dicta regula, per quos, & ubi fieri debeat Ministri Generalis electio, tradens, nullam fecit de ministrorum provincialium electione, vel institutione penitus mentionem, oriri super hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos volentes posse ipsos clare, ac secure procedere in omnibus factis suis declaramus, statum etiam, & ordinamus in hac constitutione in perpetuum valitura, ut cum alicui Provincia de ministro

a Al. laxare. b Al. observationes. c Al. servandum.

fuerit providendum, ipsius ministri electio a penes Capitulum provinciale resideat, quam idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsi autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat generalem. Et si quidem ad electionem hujusmodi per formam scrutinii procedatur, & (votis in diversa divisio) electiones plures in discordia celebrari contingat: illa, quæ a majori parte Capituli numero [nulla zeli, vel meriti collatione, aut consideratione habita] fuerit celebrata, exceptione, seu contradictione quacunque alterius partis non obstante, per dictum Generalem Ministrum de consilio discretorum de ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout eis secundum Deum visum fuerit expedire. Et si fuerit infirmata, ad Capitulum provinciale electio hujusmodi revertatur. Cæterum si Capitulum memoratum die prædicta ministrum eligere prætermittat, extunc ministri Provincialis provisio ad Generalem ministrum libere devolvatur. Verum si Ministro prædicto, & Capitulo generalibus ex certa, manifesta, ac rationabili causa videretur aliquando in provinciis ultramarinis Hyberniæ, seu Græciæ, seu Romæ, in quibus hæcenus alius providendi modus dicitur ex causa certa, & rationabili fuisse servatus, expedire ministrum Provinciale per ministrum Generalem, cum proborum ordinis consilio potius, quam per prædicti Capituli electionem præfici in provinciis Hyberniæ, etiam ultramarinis irrefragabiliter: in Romana vero, vel Græcia, quando Minister dictæ provinciæ moreretur, vel absolveretur citra mære: illa vice servetur absque dolo, partialitate, & fraude super quo eorum conscientias oneramus) quod super hoidictus minister cum dictorum proborum consilio duxerit ordinandum. In destitutione vero dictorum ministrorum Provincialium servari volumus, quod super hoc hæcenus de ipso ordine extiterit observatum. Cæterum si contingeret eosdem ministro Generali carere, per Vicarium ordinis fiat super hoc, quod faciendum fuerit per eundem ministrum, usquequo provisum fuerit de Generali Ministro. Porro, si quid de hujusmodi ministro Provinciali secus attentari forte contigerit, illud ipso facto sit irritum, & inane. Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum, dictorum, commissionis, rehibitionis, prohibitionis, ordinationis, mandati, constitutionum, iudicationum, & voluntatum infringere, vel eiusdem temerario contraire. Si quis autem &c.

C A P. II.

Determinat, & declarat, quid significant hæc verba uservata in judicialibus commissionibus, quæ sunt a Principe vel a jure: scilicet, quod procedatur simpliciter, & de plano, & sine strepitu, & figura iudicii. Joan. Andr.

Idem Clemens b V.

Sæpe contingit, quod causas committimus, & in earum aliquibus simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicii procedi mandamus: de quorum significatone verborum a multis contenditur, & qualiter procedi debeat, dubitatur. Nos autem dubitationem hujusmodi [quantum nobis est possibile] decidere cupientes, hæc in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut iudex, cui taliter causam committimus, necessario libellum non exigit, litis contestationem non postulet, in tempore etiam feriatarum ob necessitates hominum indultarum a jure procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem, quanto poterit, faciat breviorum, exceptiones, appellationes dilatorias, & fru-

a De modo electionis faciendæ vide novissime sancita in Concilio Trid. sess. 25. de regularibus & monialibus. c. 6. b Hæc duo verba, Clemens V. absunt a vetust. codic.